

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Baytarlıq Cərrahiyyəsi-1, VET 485, 6 AKTS
	Departament	Baytarlıq təbabəti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026/27-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Prof Dr Bəriş KÜRÜM
	E-mail:	baris.kurum@hasvet.vet bkurum74@gmail.com
	Telefon:	Tel: +905324467528
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Xəzər Universiteti Hasvet Baytarlıq Fakultesinin binası
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Akın, F., Samsar , E. (2003) Klinik Tanı Yöntemleri. Ders Kitabı. Medipres. Malatya. 2. Aslanbey D. (2002) Veteriner Genel Operasyon Bilgisi. Ders Kitabı. Medipres. Malatya. 3. Koç, B., Sarıtaş Z. K (2004) Veteriner Anesteziyoloji ve Reanimasyon. Ders Kitabı. Medipres. Malatya.TÜRKİYE. 4. Muir III, W. W. Et al. (1995) Handbook of Veterinary Anaesthesia. Mobs-Year. Inc. St. Luise. USA. 5. Samsar E., Akın F. (2002). Özel Cerrahi. Ders Kitabı. Medipres. Malatya. 6. Görgül OS, Yavru N, Atalan G, Demirkan İ, Kılıç N, Sarierler M, Taş A, Altuğ ME, Çecen G, 7. Kibar M, Pekçan Z, Salcı H, Kürüm B (2012) Veteriner Özel Cerrahi, Medipres. Malatya. 8. Slatter, D (2003) Textbook of Small Animal Surgery. Vol I-II. W.B. Saunders Comp. Philadelphia.U.S.A. 9. Fossum TW(2007) Small Animal Surgery, Third Ed., Mosby, Elsevier 10. T.İsgəndərov Ümumi və Xüsusi baytarlıq cərrahiyyəsi Gəncə 2011 11. T.İsgəndərov - Baytarlıq Cərrahiyyəsindən Praktikum – 2015 12. https://vethelpdirect.com/vetblog/2024/12/28/a-history-of-veterinary-surgery-and-anaesthesia	

	13. https://veteriankey.com/the-clinical-examination 14. https://www.msdsvetmanual.com/nervous-system/the-neurologic-examination/the-neurologic-examination-of-animals 15. https://www.msdsvetmanual.com/pharmacology/antiseptics-and-disinfectants/overview-of-antiseptics-and-disinfectants-for-use-with-animals?query=aseptic%20technique 16. https://www.vetsurgeryonline.com/ligatures-and-suture-patterns 17. https://www.vetsurgeryonline.com/managing-wounds 18. https://www.msdsvetmanual.com/emergency-medicine-and-critical-care/wound-management-in-small-animals/surgical-techniques-in-wound-management-in-small-animals?query=suture%20patterns 19. https://www.msdsvetmanual.com/circulatory-system/hemostasis-and-fibrinolysis/hemostasis-and-fibrinolysis-in-animals?query=hemostasis 20. https://www.msdsvetmanual.com/therapeutics/fluid-therapy/fluid-therapy-in-animals?query=shock%20and%20fluid 21. https://todaysveterinarypractice.com/oncology/biopsy-of-skin-and-subcutaneous-tumors 22. https://www.msdsvetmanual.com/emergency-medicine-and-critical-care/wound-management-in-small-animals/surgical-techniques-in-wound-management-in-small-animals 23. https://www.msdsvetmanual.com/special-pet-topics/diagnostic-tests-and-imaging/diagnostic-imaging 24. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8529508 25. https://www.msdsvetmanual.com/emergency-medicine-and-critical-care/wound-management-in-small-animals/drains-in-wound-management-of-small-animals?query=bandage 26. https://todaysveterinarypractice.com/diagnostics/visceral-organ-biopsy-for-companion-animals 27. https://todaysveterinarypractice.com/diagnostics/ultrasound-guided-fine-needle-aspiration-and-core-biopsy
Kursun təsviri	Ümumi baytarlıq cərrahiyyəsi tərəfindən aşağıdakı məsələlər işlənilib hazırlanır və tətbiq edilir: travmatizmin profilaktikası, qan köçürmə, toxuma preparatları, patogenetik üsullar (novokain blokadaları, novokain məhlulunun vena daxilinə yeridilməsi), lazerlə müalicə, ultrasəsle müayinə və müalicə, yeni polimerlərin istifadəsi. Ümumi baytarlıq cərrahiyyəsi travmatizmin bütün növlərini və onu əmələ gətirən səbəbləri, heyvanların növ reaktivliyini, travma əmələ gətirən amillərə və infeksiyaya qarşı orqanizmin cavab reaksiyasını, kliniki immunologiyanın bəzi aspektlərini, etioloji və patogenetik müalicə prinsiplərini, refleksoterapiyanı və digər məsələləri öyrənir. Bu fənn cərrahi xəstəlikləri əmələ gətirən şərait və səbəbləri (etiologiya), onların inkişaf mexanizmini və qanunauyğunluqlarını (patogenezi), həmçinin bu xəstəliklərin xüsusiyyətlərini, ümumi kliniki nişanələrini və gedişinin qanunauyğunluqlarını (semiotika) aydınlaşdırır.
Kursun məqsədləri	<i>Ümumi məqsəd:</i> Cərrahi xəstəliklərin ümumi prinsipləri və tanınma üsulları (diagnostika), regenerasiya-bərpa proseslərinin və sağalmanın bioloji və kliniki qanunauyğunluqları, sağalma prosesini sürətləndirən daxili və xarici şərait, xəstəliyin əqibəti (proqnoz); travma, infeksiya və maddələr mübadiləsi

	pozulmasından yaranan xəstəliklərin müalicə prinsipləri; xəstə heyvanların pəhriz yemlərlə təmin edilməsi və saxlama şəraiti, cərrahi xəstəliklərin ümumi profilaktika üsulları; heyvandarlıq fermalarında cərrahi işin təşkili və texnoloji prinsipləri. Müalicə və profilaktika tədbirlərini effektiv aparmaq üçün baytar həkimi müasir diaqnostika üsullarına yiyələnməli, xəstəliklərin patogenezi yaxşı bilməli, orqanizmin müdafiə-uyğunlaşma reaksiyalarını tənzimləməyi bacarmalıdır. Xüsusi məqsədlər: -Tələbələrin akademik potensialını aşkarlamaq, onları elmə həvəsləndirmək və onların öz potensiallarını realizə etməyə yardımcı olmaq. -Tələbələrə bioloji tədqiqatların hazırkı və gələcək elmin inkişafı üçün vacibliyini mənimsətməkdir. Tələbələrin kursda iştirakını həvəsləndirmək, qarşılıqlı hörmət və anlayış mühitini təmin etmək.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: - Cərrahiyyənin əhəmiyyətini, əsas prinsiplərini və cərrahi tətbiqlərdə etik məsuliyyətləri izah edir. - Cərrahi xəstənin müayinəsində izlənəcək sistemli yanaşmanı və əsas müayinə üsullarını tətbiq edir. - Sterilizasiya, dezinfeksiya, antisepsiya və asepsiya anlayışlarını müəyyən edir və əsas tətbiq üsullarını izah edir. - Əsas cərrahi alətləri tanıyır, onların istifadə məqsədlərini izah edir və qulluq prinsiplərini mənimsəyir. - Yara növlərini təsnif edir, yara sağalmasının mərhələlərini və sağalmaya təsir edən əsas amilləri izah edir. - Qanaxma növlərini fərqləndirir, əsas hemostaz üsullarını izah edir və tətbiq edir. - Travmalı xəstəyə əsas yanaşma prinsiplərini izah edir; şok növlərini, onların patofiziologiyasını və əsas müalicə prinsiplərini müəyyən edir. - Cərrahi xəstədə ağrıya nəzarətin və maye terapiyasının əsas prinsiplərini izah edir. - Əsas tikiş materiallarını və iynə növlərini tanıyır, onların müvafiq istifadə sahələrini müəyyən edir və əsas tikiş texnikalarını tətbiq edir. - Əsas və sadə cərrahi prosedurları müəyyən edir, onların göstərişlərini (indikasiyalarını) və tətbiq məqsədlərini izah edir. - Cərrahi xəstələrdə istifadə olunan əsas görüntüləmə üsullarını tanıyır; onların istifadə sahələrini, üstünlüklərini və məhdudiyyətlərini müqayisə edir. - Bandaj, sarğı və əsas yara qoruma üsullarını müəyyən edir; onların istifadə məqsədlərini, tətbiq prinsiplərini və aralarındakı fərqləri izah edir. - Şiş fiziologiyasının əsas prinsiplərini; şişin əmələ gəlməsi, böyüməsi, invaziyası və metastaz mexanizmlərini izah edir. Postoperativ qulluğun əsas prinsiplərini tətbiq edir; tez-tez rast gəlinən postoperativ ağırlaşmaları tanıyır və onlara yanaşma prinsiplərini müzakirə edir.

Tədris metodları	Məşğələ	x	
	Qrup müzakirəsi	x	
	Praktiki tapşırıqlar	x	
	Praktiki məsələnin təhlili	x	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	Semestr ərzində	10
	Tapşırıq	Semestr ərzində 4 dəfə	10
	Aktivlik	Semestr ərzində	10
	Aralıq imtahanı	Universitet cədvəli	30
	Final imtahanı	Universitet cədvəli	40
	Yekun		100
Tədris qaydaları	Dərsin təşkili -Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. -Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. -Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. -Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərstdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. -Semestr ərzində 6 fərdi seminar işinin aparılması vacibdir. Laboratoriya dərində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri dəftərdə protokollaşdırılmalıdır və bu da müəllim tərəfindən qiymətləndiriləcəkdir. -Laborator məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri, laborator işlərinin prinsipləri şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılaçaqdır (Laboratoriya işlərinin nəticələri ilə birgə fəallıq kimi ümumi qiymətləndiriləcəkdir). -Bu qaydalarla dərstdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları Dərsə 5 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır. Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.		

İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60%-dən yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır. Generativ süni intellektə qismən icazə verilir: mövzuların təkrarı, anlayışların izahı, ideya və struktur planı, qrammatik redaktə üçün yardımçı vasitə kimi istifadə oluna bilər. Sillabusda göstərilməyən digər qiymətləndirilən tapşırıqlarda, aralıq/final imtahanlarda və quizlərdə istifadə qadağandır. Klinik təhlil, diaqnoz və qərar tələbənin öz işi olmalıdır; tapşırığın əsas hissəsi GSİ ilə hazırlana bilməz. Tələbə istifadə etdiyi aləti, işin hansı hissəsində və hansı məqsədlə istifadə etdiyini bəyan edir və istinad göstərir; mətn xarakterli işdə GSİ istifadəsi ən çox 25% ola bilər. Şəxsi və tibbi məlumatlar, real pasiyent qeydləri, imtahan sualları və universitetin daxili sənədləri GSİ platformalarına yüklənməməlidir. Qayda pozuntusunda xəbərdarlıq, yenidən təqdim etmə, balın azaldılması və ya sıfırlanması tətbiq oluna bilər.			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.		Cərrahiyyəyə Giriş, Tarixçə, Etika ✓ Cərrahiyyənin tərif, tarixçəsi, baytarlıq təbabətində yeri ✓ Cərrahi etika, peşə məsuliyyətləri ✓ Aseptik cərrahiyyənin əhəmiyyəti	Əsas dərslik 1, 2, 12
2.		Cərrahi Xəstənin Müayinəsi ✓ Anamnezin alınması ✓ İnspeksiya, palpasiya, auskultasiya ✓ Klinik müayinə ✓ Diaqnostik üsullar	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14
3.		Asepsiya, Antisepsiya, Dezinfeksiya və	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11,

		Sterilizasiya ✓ Mikroorqanizmlər və infeksiya riski ✓ Sterilizasiya üsulları ✓ Dezinfeksiya, asepsiya və antisepsiya ✓ Cərrahi salonun təşkili	15
4.		Cərrahi Alətlər, Tikiş Materialları və Onların İstifadəsi ✓ Əsas cərrahi alətlərin tanınması ✓ Alətlərin təmizlənməsi və qulluğu ✓ Sorulan və sorulmayan materiallar ✓ İynə tipləri, tikiş texnikaları	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 16
5.		Yara Məlumatı və Sağalma ✓ Yara tipləri (kəsik, deşilmiş, kontuziyalı və s.) ✓ Yara sağalmasının bioloji mərhələləri ✓ Yara sağalmasına təsir edən amillər ✓ Birincili, ikincili və gecikmiş sağalma	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 17, 18
6.		Hemostaz və Qanaxmaya Nəzarət ✓ Qanaxma tipləri və əhəmiyyəti ✓ Mexaniki, termal və kimyəvi hemostaz üsullar	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 19
7.		Travma və Şok ✓ Travma tipləri, ilkin yardım ✓ Şok tipləri (hipovolemik, septik, kardiogen) ✓ Şokun idarə edilməsi və təcili cərrahi yanaşmalar	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 20
		Aralıq imtahanı	
8.		Analgeziya və Maye Terapiyası ✓ Ağrı mexanizmləri və ağrıya nəzarət ✓ Postoperativ analgeziya ✓ Maye-elektrolit balansı və dəstəkləyici terapiya	Əsas dərslik 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 20
9.		Cərrahi İnfeksiyalar, Drenaj və Biopsiya ✓ İnfeksiya mənbələri və onların qarşısının alınması ✓ Profilaktik antibiotik istifadəsi ✓ Drenaj tipləri, göstərişləri və qulluq	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 21
10.		Sadə Cərrahi Texnikalar ✓ Kəsik, liqasiya ✓ Kateterizasiya ✓ Entübasiya, traxeostomiya ✓ Anastomoz və s.	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11, 22
11.		Görüntüləmə Texnikaları və Onların İstifadəsi	Əsas dərslik 1, 2, 8, 9, 10, 11,

		✓ Rentgen və istifadəsi ✓ USM və istifadəsi ✓ KT və istifadəsi ✓ MRT və istifadəsi ✓ Endoskopiya	23, 24
12.		Bandaj və Sarğı Tətbiqləri ✓ Sarğı və növləri ✓ Bandaj və növləri ✓ Şina tətbiqləri	Əsas dərslik 1, 5, 12, 25
13.		Əsas Onkologiya Məlumatları ✓ Xərçəng biologiyası ✓ Onkoloji cərrahiyyənin əsas prinsipləri ✓ Kimyaterapiya və radioterapiya	Əsas dərslik 1,5,8,6, 26, 27
14.		Postoperativ Qulluq və Xəstənin İzənməsi ✓ Qeydlərin aparılması ✓ Həyati parametrlərin izlənməsi ✓ Xəstəyə qulluq ✓ Ağırlaşmaların qarşısının alınması və idarə edilməsi	Əsas dərslik 1,5,7,8
15.		Kiçik ev heyvanlarında cərrahi yaralar	Əsas dərslik 1,5,7,11
		Final imtahanı	